

INLEIDING

In België streeft heel wat wetgeving ernaar de grondrechten ten uitvoer te brengen die bekrachtigd zijn in internationale instrumenten en in de Grondwet. De jongste jaren nog zijn er zowel in de gewesten, in de gemeenschappen als op federaal niveau nieuwe beschikkingen genomen die alle tot doel hebben die rechten effectief te maken. Als we weten dat vooral mensen in armoede en mensen in bestaansonzekerheid de meeste hindernissen ondervinden om hun recht op degelijke huisvesting, op gezondheidsbescherming en bescherming van het gezinsleven, op werk en op sociale bescherming, op opvoeding... te doen naleven, moet elk wetgevend initiatief dat de effectiviteit van die rechten wil doen toenemen, beschouwd worden als een belangrijke stap in de strijd tegen armoede. Het blijft evenwel noodzakelijk de reële draagwijdte van die maatregelen te evalueren; dergelijke evaluatie behoort trouwens tot de wettelijke opdracht van het Steunpunt¹.

In het project 'onderzoek-actie-vorming' dat het Steunpunt gevoerd heeft naar de armoede-indicatoren werd het uiterst moeilijke traject dat mensen in armoede moeten afleggen om hun rechten te doen gelden al uitvoerig in het licht gesteld². In dit hoofdstuk illustreren wij deze realiteit aan de hand van drie wetten die recentelijk in voege zijn getreden, en waarop armoedeverenigingen onze aandacht hebben gevestigd: de wet op het OMNIO-statuut³ die tot doel heeft de financiële toegang tot zorg te vergemakkelijken, de reglementering met betrekking tot de huurwaarborg⁴ die de huurder wil helpen zijn huurwaarborg samen te stellen, en de wet betreffende de verhaalbaarheid van erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat⁵ die de wetgever binnen de context van een betere toegang tot justitie plaatst.

Het OMNIO-statuut komt tegemoet aan een expliciete vraag van verschillende actoren binnen de armoedesector - vraag die al gesteld werd in het Algemeen Verslag over de Armoede⁶ - om te verwijzen naar de inkomens in plaats van naar het statuut van de potentieel rechthebbende. Ook al beantwoorden de wijzigingen op het vlak van de huurwaarborg niet aan de verwachtingen van verschillende actoren op het terrein die pleiten voor een huurwaarborgfonds, wordt de intentie ervan toch als positief beoordeeld: de stigmatisering voorkomen van de huurder wiens waarborg ten laste wordt genomen door een OCMW, het bedrag van de waarborg beperken tot twee maanden en een gespreide betaling in de tijd toestaan. De wetgeving inzake de verhaalbaarheid van erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat was dan weer niet unaniem gewenst door zij die actief zijn op het vlak van armoedebestrijding, maar boezemde daarentegen angst in.

---

1 Art. 2 van het Samenwerkingsakkoord betreffende de bestendiging van het armoedebeleid.
 2 Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2004). *Een andere benadering van armoede-indicatoren. Onderzoek-actie-vorming*, Brussel. Beschikbaar op de site www.armoedebestrijding.be
 3 Koninklijk Besluit van 1 april 2007 tot vaststelling van de voorwaarden voor de toekenning van de verhoogde verzekeringstegemoetkoming bedoeld in artikel 37, §§ 1 en 19, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, en tot invoering van het OMNIO-statuut, *Belgisch Staatsblad*, 3 april 2007, gewijzigd door een Koninklijk Besluit van 11 maart 2008, *Belgisch Staatsblad*, 22 april 2008, in werking getreden op: 1 juli 2007.
 4 Wet houdende diverse bepalingen (IV) van 25 april 2007 (artikel 103), *Belgisch Staatsblad*, 8 mei 2007.
 5 Wet van 27 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, *Belgisch Staatsblad* van 31 mei 2007 en Koninklijk Besluit van 26 oktober 2007 tot vaststelling van het tarief van de rechtplegingsvergoeding, *Belgisch Staatsblad* van 9 november 2007.
 6 ATD Vierde Wereld, Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten (afdeling Maatschappelijk Welzijn), Koning Boudewijnstichting (1994). *Algemeen Verslag over de Armoede*, Brussel, Koning Boudewijnstichting, p. 150-151.

Het Steunpunt heeft de oproep van het terrein ter harte genomen door overleg over deze thema's te organiseren, om zo de vinger te leggen op de moeilijkheden die mensen ondervinden om het OMNIO-statuut te verkrijgen, om de nieuwe mogelijkheden toe te lichten waarin de wetgeving inzake de huurwaarborg voorziet, en tot slot om na te gaan in welke mate de verhaalbaarheid de ongelijkheid op het vlak van toegang tot justitie al dan niet vergroot. Het denkwerk van de drie groepen is uitgemond in een aantal specifieke en gemeenschappelijke voorstellen; die laatste worden op het einde van dit hoofdstuk opgelijst.

Het overleg waarvan in dit hoofdstuk verslag wordt gedaan toont aan, voor zover dat nog nodig mocht zijn, dat de uitoefening van rechten een strijd blijft voor de allerarmsten, een weinig zichtbare en dus al te vaak vergeten realiteit, waar wetgevende initiatieven echter een grote impact op kunnen hebben.

Tekst vertaald uit het Frans